

DOI: <https://doi.org/10.53486/sstc.v4.02>

CZU: 334.72:338.48

INCUBATORUL DE AFACERI, PÂRGHIE DE SUSȚINERE ȘI DEZVOLTARE ÎN DOMENIUL TURISMULUI

BUSINESS INCUBATOR, SUPPORT AND DEVELOPMENT LEVER IN THE FIELD OF TOURISM

ATAMAN Viorica, Masterandă,

Specialitatea *Gestiunea și dezvoltarea turismului*

Academia de Studii Economice a Moldovei

Republica Moldova, Chișinău, ASEM, str. Bănulescu-Bodoni, 61

<https://orcid.org/0000-0002-5159-262X>

email: ataman.viorica@gmail.com,

Abstract. *Incubators are business centers that provide a supportive environment for entrepreneurs and startups in the early stages of their business development. These incubation centers are designed to help entrepreneurs turn their ideas into successful businesses by providing services and resources, including office space, advice, access to finance and a network of contacts. In the paper we define the most essential concepts, at the same time we analyzed the professors' perception regarding the opening and development of such additional services within educational institutions.*

Cuvinte cheie: *incubator, turism, inovare; incubation, innovation, tourism.*

JEL CLASSIFICATION: L26, M13, O35

Incubatoarele de afaceri oferă start-up-urilor și întreprinderilor aflate în stadiu incipient sprijinul și resursele pe care acele companii tinere le este greu de accesat. Sprijinul lor ar putea implica acces la rețele, investitori și mentori sau spațiu de lucru în comun alături de alte afaceri și profesioniști cu experiență. Potrivit *Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA)*, incubatoarele de afaceri sunt instituții publice care oferă antreprenorilor începători șansa de a pune bazele unui business într-un mediu favorabil. În cadrul Incubatoarelor de Afaceri antreprenorii incubați sunt asigurați cu spațiu pentru activitate, suport consultativ, asistență profesională, tehnică și administrativă. Perioada de incubare este de până la 3 ani. În anul 2013 a fost creată Rețeaua Incubatoarelor de Afaceri din Moldova (RIAM) de către ODA cu suportul Uniunii Europene. Membrii RIAM sunt Incubatoarele de Afaceri: Ștefan-Vodă, Dubăsari, Leova, Ceadâr-Lunga, Rezina, Nisporeni, Sângerei, Soroca, Cimișlia, Cahul și Călărași¹. *Small Business Encyclopedia* definește incubatoarele de afaceri drept o organizație concepută pentru a accelera creșterea și succesul companiilor antreprenoriale printr-o serie de

resurse și servicii de sprijin pentru afaceri care ar putea include spațiu fizic, capital, coaching, servicii comune și conexiuni de rețea².

Metodologia de cercetare. În această lucrare ne propunem să identificăm potențialul uman din cadrul universitar, datorită cărora incubatoarele de afaceri pot dezvolta noi direcții inovative în toate domeniile, cu precădere în domeniul turistic. Prin metoda datelor statistice vom analiza numărul studenților la diverse programe de învățământ. Totodată a fost aplicat un chestionar cadrelor didactice din cadrul Universității de Stat din Moldova, cu scopul de a înțelege disponibilitatea acestora de a se implica în diverse programe de instruire în cadrul incubatoarelor de afaceri, dar și percepția acestora referitor la existența unor asemenea incubatoare de afaceri. Într-un final, ne propunem să oferim idei cu potențial de dezvoltare în domeniul turismului în cadrul incubatoarelor de afaceri.

Analiza problemei de cercetare. Legislația din Republica Moldova este ambiguă, incubatoarele sunt coordonate de către două instituții diferite, pe de o parte incubatoarele de afaceri, gestionate de către Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, pe de altă parte, incubatoarele de inovare, ce sunt gestionate de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare. Obiectul studiului nostru îl reprezintă incubatoarele de inovare, prin urmare, în legislație³ sunt definite ca fiind o organizație din domeniul inovării constituită în baza unui contract de asociere între persoane juridice și persoane fizice, destinată dezvoltării potențialului de elaborare și implementare a inovațiilor de către întreprinderile mici și mijlocii, precum și al cercetătorilor și inventatorilor particulari ai căror activitate se desfășoară în regim de facilități oferite de stat. Observăm că sunt mai mult diferențe la formă, decât la fond, ambele incubatoare funcționează pe principii similare, în cadrul celor de inovare se pune accent pe produsul, procesul sau serviciul inovațional. Legea Nr.226 din 01.11.2018 definește inclusiv proiectul de inovare și transfer tehnologic – proiect care, prin realizarea activităților preconizate, prevede fabricarea de produse și utilizarea unor servicii noi sau perfecționate, competitive pe piață, prin implementarea tehnologiilor și aplicarea proceselor noi, inclusiv ce rezultă din utilizarea obiectelor de proprietate intelectuală (brevete de invenții, modele industriale, topografie a circuitelor integrate, know-howetc.); iar produsul inovațional - produs nou sau perfecționat care corespunde performanțelor sau depășește performanțele tehnico - economice, inclusiv de calitate, ale produselor similare competitive pe piața internă și pe cea externă, fiind obținut prin implementarea unui proiect de inovare și transfer tehnologic.

Potrivind platformei RGI⁴ un incubator de inovare este o organizație sau un program care sprijină noi afaceri, idei și întreprinderi. Aceste programe oferă resurse precum finanțare, spațiu de lucru, mentorat și formare pentru a ajuta antreprenorii și inovatorii să-și demareze proiectele. Incubatoarele sunt adesea înființate de universități, acceleratoare, corporații sau agenții guvernamentale pentru a stimula dezvoltarea economică într-o anumită regiune. Scopul unui incubator de inovare este de a ajuta companiile start-up să devină viabile pe piață,

oferindu-le acces la resurse pe care altfel nu le-ar avea la dispoziție. Incubatoarele de inovare oferă de obicei o gamă largă de servicii pentru participanții lor. Aceștia pot oferi acces la experți care pot oferi îndrumări pe subiecte specifice legate de formarea sau operațiunile de afaceri; oportunități de creare de rețele cu alți antreprenori și potențiali investitori; ateliere și seminarii pe teme legate de afaceri, cum ar fi marketing sau finanțe; mentorat cu profesioniști cu experiență; bani de start pentru startup-uri; acces la instrumente și echipamente specializate; spațiu de birouri; consultanță juridică; suport publicitar și PR; sau chiar legături către firme de capital de risc care pot investi în proiectele lor. Pe lângă aceste servicii, incubatoarele de inovație sunt, de asemenea, responsabile pentru a ajuta startup-urile să obțină succes pe termen lung, conectându-le cu surse externe de finanțare sau oferind asistență tehnică pentru lansarea produselor pe piață. Oferind aceste resurse la începutul ciclului de viață al unei întreprinderi, ele pot îmbunătăți considerabil șansele de supraviețuire.

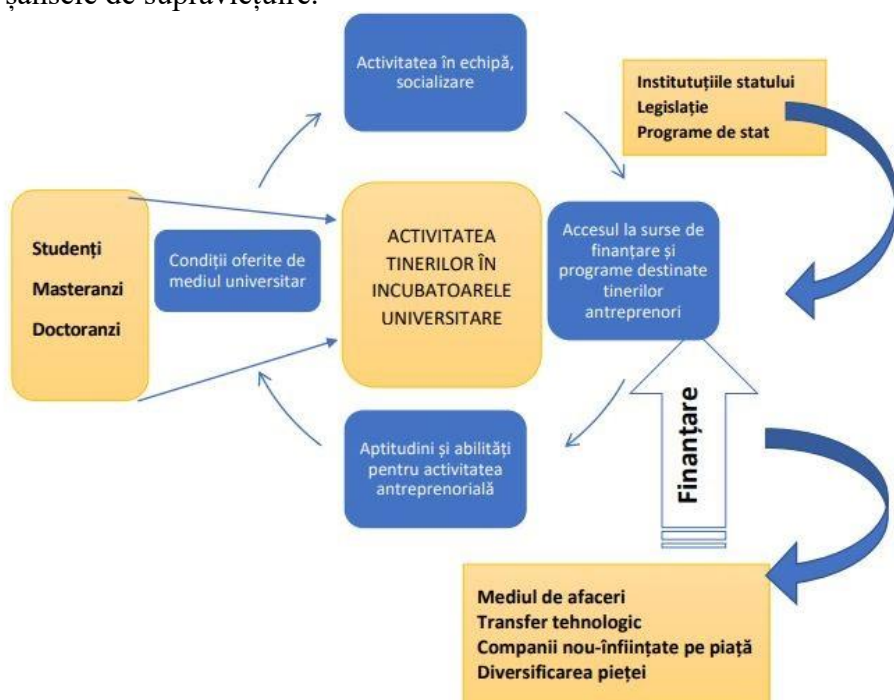

Figura 1. Activitatea potențialilor antreprenori (tineri antreprenori) în incubatorul universitar

Sursa: Seria Științe exacte și economice, ISSN 1857-2073 ISSN online 2345-1033 p.163-170⁵

Din cele amintite mai sus, observăm că se încurajează dezvoltarea unor incubatoare de afaceri în interiorul instituțiilor de învățământ superior, având acces la o serie de resurse pe care le pot pune la dispoziție universitatea, cât și valorificarea cunoștințelor corpului didactic. Pentru identificarea potențialului științific uman, analizând rapoartele statistice oficiale aflăm că în Republica Moldova în anul de studii 2022/23, rețeaua instituțiilor de învățământ superior este

formată din 21 de unități, cu 3 instituții mai puțin față de anul de studii 2021/22, ca rezultat al reorganizării prin fuziune a unor instituții de învățământ superior publice. Majoritatea instituțiilor de învățământ superior sunt prezente în municipiul Chișinău – 17 unități (inclusiv 9 instituții publice și 8 instituții private) și câte 1 unitate – în municipiile Bălți, Cahul, Comrat și orașul Taraclia. Iar la începutul anului de studii 2022/23, în învățământul superior erau cuprinși 56,7 mii de studenți, în descreștere cu 4,8% față de anul de studii precedent. Din numărul total de studenți o pondere de 62,7% erau înscriși la forma de învățământ cu frecvență, iar 37,3% la studii cu frecvență redusă⁶. De menționat că în anul 2021 activitatea de cercetare-dezvoltare s-a desfășurat în 67 de unități, inclusiv 38 de institute și centre de cercetare, 19 instituții de învățământ superior și 10 – alte tipuri de unități. Din totalul unităților cu activitate de cercetare-dezvoltare, 51 de unități (sau 76,1%) au forma de proprietate de stat⁷.

Tabelul 1. Studenți în învățământul superior pe forme de învățământ, 2021/22-2022/23

<i>persoane</i>						
	2021/22			2022/23		
	Total studenți	din care:		Total studenți	din care:	
		femei	în bază de contract		femei	în bază de contract
Total:	59 647	35 049	37 887	56 758	33 728	35 830
cu frecvență	37 362	22 101	17 026	35 594	21 184	16 074
cu frecvență redusă	22 285	12 948	20 861	21 164	12 544	19 756
Instituții publice	50 197	29 388	28 437	47 942	28 492	27 014
cu frecvență	32 683	19 055	12 347	31 571	18 592	12 051
cu frecvență redusă	17 514	10 333	16 090	16 371	9 900	14 963
Instituții private	9 450	5 661	9 450	8 816	5 236	8 816
cu frecvență	4 679	3 046	4 679	4 023	2 592	4 023
cu frecvență redusă	4 771	2 615	4 771	4 793	2 644	4 793

Sursa: www.statistica.gov.md⁸

Am analizat potențialul uman din cadrul mediului academic, iar în continuare ne propunem să analizăm în baza chestionării în ce măsură corpul profesoral consideră oportună deschiderea unor asemenea incubatoare de afaceri în cadrul universitar. Cercetarea noastră de dimensiuni restrânse a pornit de la premisa că implicarea activității corpului profesoral în cadrul incubatoarelor de inovare (din mediul universitar) este destul de scăzut. Această ipoteză a fost confirmată de rezultatele cercetărilor din cadrul Universității de Stat din Moldova. Astfel, a fost aleasă metoda anchetei sociologice prin aplicarea chestionării (on-line), care permite posibilitatea accesării chestionarului fără dificultate și în special fiind adresată persoanelor care sunt implicate în procesul didactic. Aplicarea

chestionarului și anume organizarea și realizarea chestionării cadrelor didactice a fost realizată la cinci facultăți: (1) Facultatea Științe Economice (FȘE); (2) Facultatea Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială (FPȘESAS); (3) Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative (FRİȘPA); (4) Facultatea de Litere (FL); (5) Facultatea de Matematică și Informatică (FMI). Chestionarul a fost plasat pe platforma MOODLE a Universității de Stat din Moldova și a fost realizat prin accesarea acestuia de către cadrele didactice prin platforma respectivă. Din universul eșantionat considerăm oportun să analizăm rezultatele chestionării din cadrul Facultății de Științe Economice, eșantionul căreia se constituie din 65 de cadre didactice chestionate.

Tabel 2: Distribuția liniară a rezultatelor cercetării empirice

	Dezacord total	Dezacord	Indiferent	Acord	Acord total	Total răspunsuri
Facultatea de Științe Economice						
Credeți că incubatoarele universitare trebuie să se adreseze la toate ciclurile de învățământ universitar?	1	7	4	23	30	65
Credeți că un incubator universitar ajută la creșterea competențelor antreprenoriale ale studenților din respectiva universitate?	0	1	6	19	39	65
Ați fi dispuși să investiți resurse financiare într-o afacere dezvoltată într-un incubator universitar?	10	13	21	15	6	65
Credeți că incubatoarele universitare ar putea fi centre de profit pentru universitatea unde este amplasat incubatorul?	2	3	16	31	13	65
Credeți că universitatea ar trebui să ofere spațiu gratuit pentru incubatoarele de afaceri?	2	5	16	25	17	65
Credeți că universitatea ar trebui să ofere servicii administrative (fax, calculatoare, poștă, internet) gratuite pentru un incubator universitar?	1	4	15	28	17	65
Credeți că serviciile oferite de un incubator universitar va impulsiona viitorii studenți să aleagă anume respectiva universitate?	1	4	10	30	20	65

Credeți că o universitate națională trebuie să caute parteneriate cu alte universități întru crearea de incubatoare universitare comune?	1	4	5	30	25	65
Credeți că aceste incubatoare universitare sunt o realitate viabilă pentru sistemul universitar din Republica Moldova	0	4	7	40	14	65
Credeți că importul de practici din țările UE/SUA referitoare la incubatoare pentru universitățile naționale ar fi un avantaj?	0	2	4	35	24	65
Credeți că e o idee potrivită pentru o universitate să investească resurse în crearea incubatoarelor de universitare?	0	1	11	34	19	65
Credeți că a-ți achiziționa servicii și bunurile create în cadrul unui incubator universitar?	1	4	8	38	14	65

Analizând datele din Tabelul 2, observăm că 39 de profesori dintr-un total de 65 chestionați sunt total de acord că un incubator universitar ajută la creșterea competențelor antreprenoriale, 31 de profesori sunt de acord că un incubator de afaceri ar putea fi un centru de profit pentru universitate, iar 50 de profesori sunt de acord sau total de acord că existența unui asemenea incubator ar impulsiona viitorii studenți să aleagă anume respectiva universitate.

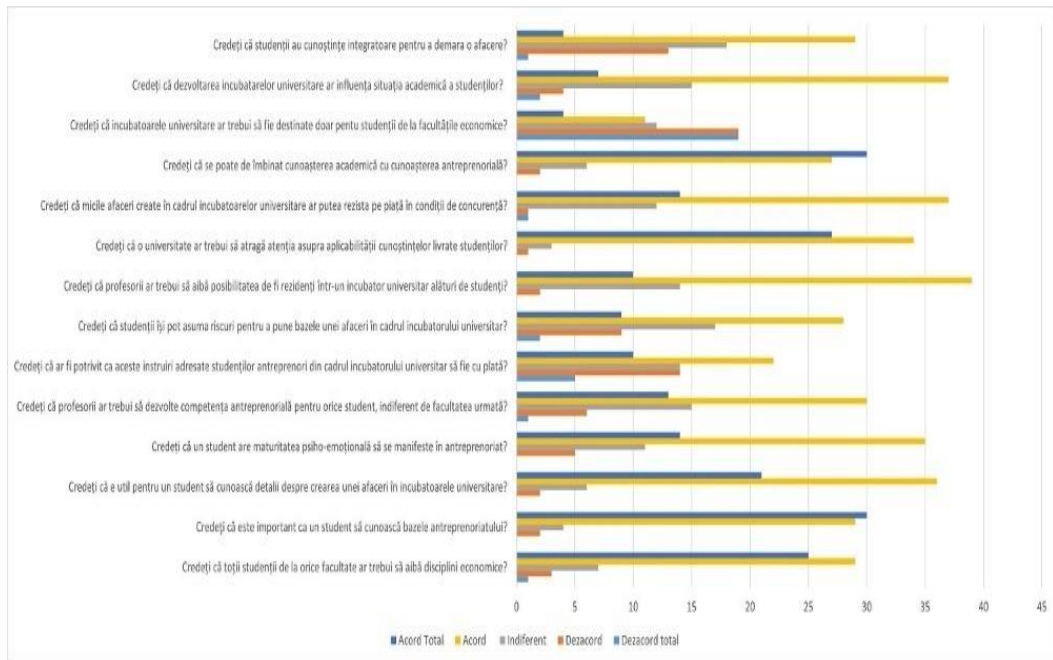

Figura 2: Distribuția grafică a rezultatelor cercetării empirice

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor din Tabelul 2: Distribuția liniară a rezultatelor cercetării empirice

Incubatoarele de afaceri universitare funcționează doar dacă există un plan de afaceri cu resurse sustenabile, dar și idei de produs, proces, de marketing inovative. Potrivit Biroului Național de Statistică din Republica Moldova inovarea reprezintă introducerea în întreprindere a unui produs, proces, metodă de organizare sau metodă de marketing, noi sau semnificativ îmbunătățite. Inovarea trebuie să aibă caracteristici sau intenții de utilizare noi sau care furnizează o îmbunătățire semnificativă față de ceea ce a fost anterior utilizat sau vândut de către întreprindere. Inovarea de produs reprezintă introducerea pe piață a unui bun sau serviciu nou sau semnificativ îmbunătățit, cu privire la capacitățile sale, ușurința în utilizare, componente sau sub-sisteme. De exemplu, înlocuirea unor materii prime cu altele având caracteristici îmbunătățite (textile respirabile, amestecuri ușoare dar rezistente, materiale plastice nepoluante pentru mediul ambiant); introducerea unor componente noi sau îmbunătățite la liniile de produse existente (sisteme de frânare ABS, sisteme navigabile GPS în echipamentul de transport, camera față/verso încorporate în telefoane mobile, sisteme de fixare pentru îmbrăcăminte)⁹. Când vorbim despre turism inovarea presupune crearea a companiilor mici în cadrul incubatoarelor universitare și a unor trasee turistice virtuale, oferirea de servicii de ghidaj atât online cât și fizic, promovarea serviciilor turistice prin intermediul platformelor sociale, oferirea de servicii de interpret și traducător, crearea de platforme specializate pentru alte companii din domeniul turistic, crearea de conținut pentru platformele private și publice care promovează anumite destinații

turistice, agenții de turism nișate, organizator de evenimente culturale, artistice, info-tripuri, de consultanță, colaborări cu diverse birouri turistice din străinătate.

În **concluzie**, puteam afirma că instituțiile universitare au un potențial enorm de dezvoltare a incubatoarelor universitare. Acestea creează un mediu care unește potențialul antreprenorial al studenților, valorifică potențialul științific al cadrelor didactice, totodată este un spațiu favorabil pentru socializare, pentru a crea diverse micro companii orientate în sectorul turistic și adiacent.

BIBLIOGRAFIE:

1. Organizația pentru Dezvoltarea Afacerilor
<https://www.oda.md/ro/?view=article&id=15:incubatoare-de-afaceri&catid=14>, accesat 25.03.2023
2. Revista Entrepreneur, glosar: <https://www.entrepreneur.com/encyclopedia/business-incubator>
3. Lege cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare nr. 226 din 01.11.2018,
<https://ancd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Lege%20226%20din%2001.11.2018.pdf>, accesat 25.03.2023
4. Ideanote, platformă de inovație, <https://www.reallygoodinnovation.com/>
5. Ataman Viorica, Cercetarea abordărilor conceptuale ale incubatorului de afaceri amplasat în mediul universitar, în Studia Universitatis, 2021, nr.2(142) Seria Științe exacte și economice, ISSN 1857-2073 ISSN online 2345-1033 p.163-170,
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/20.%20p.%20163-170.pdf
6. Activitatea instituțiilor de învățământ superior în anul de studii 2022/23
https://statistica.gov.md/ro/activitatea-institutiilor-de-invatamant-superior-in-anul-de-studii-9454_60176.html, accesat 29.03.2023
7. Activitatea de cercetare-dezvoltare în anul 2021 https://statistica.gov.md/ro/activitatea-de-cercetare-dezvoltare-in-anul-2021-9454_59408.html, accesat 29.03.2023
8. Glosarul indicatorilor statistici
<https://statistica.gov.md/ro/glossary?query=&indicators%5B%5D=44>, accesat 29.03.2023

Coordonatorul științific: SPĂTARU Tatiana, Doctor habilitat,
Academia de Studii Economice a Moldovei
Republica Moldova, Chișinău, ASEM, str. Bănulescu-Bodoni, 61
[Email: spataru_tatiana@mail.ru](mailto:spataru_tatiana@mail.ru)